



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

1. Cor. 15 f.

duplici natura compactus est homo, ita illi duo bona conditor à principio præparauit, vnum temporale, alterum æternum, vnum visibile, alterum inuisibile, vnum carni, alterum spiritui. Et quia primum est quod est animale, deinde quod est spirituale, temporale ac visibile bonum prius dedit. Inuisibile autem & æternum promisit, & meritis quærendum proposuit. Ad illius autem custodiam quod dederat, & ad illud promerendum quod promiserat, naturali ratione in creatione animæ hominis inditæ, quia poterat inter bonum & malum discernere, præceptum addidit obedientiæ, & per cuius obseruantiam datum non perderet, & promissum obtineret, vt per meritum veniret ad præmium.

DE INVIDIA DIABOLI QVA AD HOMINEM tentandum accessit.

DISTINCT. XXI.

De hominis lapsu, seu peccato primorum parentum, & eorum tentatione.

Videns igitur diabolus hominem per obedientiam humilitatem posse ascendere, vnde ipse per superbiam corruerat, inuidit ei: & quia prius per superbiam diabolus fuerat idem deorsum lapsus: & zelo inuidiæ factus est sathan, id est, aduersarius. vnde & mulierem tentauit, in qua minus quam in viro rationem vigere nouit. Eius enim malitia ad tentandum virtutem timida, humanam naturam in ea parte vbi debilior videbatur, aggressa est: vt si forte illic aliquatenus præualeret, postmodum fiducialius ad alteram, quæ robustior fuit, pulsandam, vel potius subuertendam accederet. Primum ergo solitariam fœmineam explorauit, vt in ea primum omnem suæ tentationis vim experiretur.

Quare in aliena forma venit.

Sed quia illi per violentiam nocere non poterat ad fraudem se conuertit, vt dolo hominem supplantaret, quæ virtute superare nequiret. Ne autem fraus illi nimis manifestaretur, in sua specie non venit,

neg

nes aperte cognosceretur, & ita repleretur: iterū
ne nimis occulta foret fraus eius, quæ cauere non
posset, & homo simul videretur iniuriam pati si
taliter circumueniri permetteret eum Deus, vt
præ cauere non posset: in aliena quidem forma ve-
nire permissus est Diabolus: sed in tali, in qua eius
malitia facile posset deprehendi: Vt ergo in pro-
pria forma non veniret, voluntate sua propria fa-
ctū est: vt autē in forma suæ malitiæ cōgruēti ve-
niret, diuinitus factum est. Venit ergo ad hominē
in serpente: q̄ forte si permetteretur, in columbæ
specie venire maluisset. Sed non erat dignum vt
sp. malignus illam formam homini odiosam fa-
ceret, in qua sp. S. appariturus erat. Non ergo nisi
per serpentē, tentare permissus fuit diabolus: vt
per illud q̄ foris erat, astutiam tentantis animad-
uertere scemina quiret. diabolus enim p̄ serpentē
tentabatur. Ideoq; serpens dictus est esse callidior
cunctis animalibus terrę: quia vt ait Augustinus
Mali angeli licet superbia deiecti, natura tamē sūt
excellētiore omnib. bestiis propter eminenti-
am rationis, quamuis serpens non rationali ani-
ma sed sp. diabolico possit sapiētissimus dici: Non
ergo mirum si diabolus spiritu suo implens ser-
pentem sicut vates implebat, sapiētissimum red-
diderat omnium bestiarum: quem tamen ad ten-
tandum nō elegit diabolus, sed per quod animal
permissus fuit, tentauit. Vnde Aug. super Genes.
Non est putandum. q̄ diabolus serpentem per quē
tentaret elegerit, sed cum decipere cuperet, non
potuit, nisi per quod animal posse permissus est.
Nocendi enim voluntas inest cuique à se, sed pote-
stas à Deo. Sic autem loquebatur diabolus per ser-
pentem ignoratē, sicut per energumēnos vel pha-
naticos loquitur. Serpente. n. velut organo est vsus,
mouens naturam eius ad exprimendū sonos ver-
borū & signa, quibus suam monstraret voluntatē.
Ser-

*Aug. super
Gen. lib. 11.
c. 1. ad prin.
Ibid. paulo
inferius.*

*Aug. ca. 3. in
prim. lib. 11.*

*Li. 60. c. 27.
ad princip.*

*Li. 60. cap. 2.
in princip.
ca. 29. eius-
dem lib. in
principio.*

Num. 21.
Ibid. paulo
inferius.

Serpens ergo nec verba intelligebat, nec rationalis est factus: callidissimus tamē est dict⁹, propter astutiam diaboli. Locut⁹ est autem sicut asina Balaam: sed hoc diabolicum, illud angelicum fuit: boni enim & mali angeli similiter operantur. Hic quæri solet, quare mulier non horruit serpentem. Quod cum nouerit creatum esse, ipsum etiam officium loquendi a Deo accepisse putauit.

De modo tentationis.

Aug. c. 30.
super Gen.
lib. 11.

Genes. 3. a

Tentatio autem hoc modo facta est: Stans coram fœmina hostis superbus, non audet in verba persuasionis exire, metuens deprehendi: sed sub interrogatione eam aggreditur, vt ex responsione colligere, qualiter in malitia procedere posset. Cur, inquit, præcepit vobis Deus, vt non comederetis de omni ligno paradyfi? Cui respondit mulier: De fructu lignorum quæ sunt in paradyso vescimur: de fructu vero ligni quod est in medio paradyfi, præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus, ne forte moriamur. In quo verbo dedit locum tentanti cum dixit, ne fortè moriamur: vnde mox diabolus dixit ad mulierem: Nequaquam moriemini, scit enim Deus quod in quacunq; die comederitis ex eo, aperiēter oculi vestri, & eritis sicut dii, scientes bonum & malum. Attende ordinem ac progressum humanæ perditionis. Primo Deus dixerat: Quacunq; die comederitis ex eo, morte moriemini. Deinde mulier dixit: Ne fortè moriamur. Nouissime serpens dixit: Nequaquam moriemini. De⁹ affirmauit, mulier quasi ambigendo illud dixit, diabolus negauit: quæ ergo dubitauit, ab affirmante recessit, & neganti appropinquauit.

Genes. 3. 4.

De versutia diaboli, qui id facilius persuadendum, malum remouit, & bonum in pollicito duplicauit.

Qui ad suam persuasionem pleniter suffulciendam, i. vt malū quod intēdebat libere persuaderet,

ret: & malum quod mulier timuit, negādo remo-
uit, & repromissionem addidit: & ut eius persua-
sio citius reciperetur, promissionem duplicauit. *Quod hō-
mo: tribus
modis ten-
tatus est,
gula, vana
gloria, auar-
ritia.*
Vnam nempe comestionem suadens, duo in prae-
mio proposuit, similitudinem Dei, scientiam
que boni & mali spondens. Vbi tribus modis ho-
minem tentauit, scilicet, gula, in persuasione cibi,
cum dixit: In quacunque die comederitis: Inani
gloria in promissione deitatis, cū dixit: Eritis si-
cut dii. Auaritia, in promissione scientiæ, cum
dixit: Scientes bonum & malum. Gula est immo-
derata cibi auiditas: Vana gloria, amor propriæ
excellentiæ: Auaritia immoderata habendi cu-
piditas: quæ nō est tātum pecuniæ, sed etiā altitudi-
nis & sciētiæ, cū suprā modū sublimitas ambitur.

De duplici tentationis specie.

E

Porro sciendum est duas esse species tentatio-
nis, interiorem scilicet, & exteriorem. Exterior
tentatio est, quando nobis extrinsecus malū visi-
biliter suggeritur verbo vel signo aliquo, ut ille
cui fit, ad consensum peccati declinet: & talis
tentatio tantum fit ab aduersario. Interior vero
tentatio est, quando inuisibiliter malum nobis in-
trinsecus suggeritur: & hæc tentatio aliquādo fit
ab hoste, aliquādo à carne. Nam & diabolus inui-
sibiliter mala suggerit, & ex carnis corruptione
suboritur motus illicitus & titillatio praua. Ideoq;
tentatio quæ ex carne est, non fit sine peccato: quæ
autem est ab hoste, nisi ei cōsentiatur, nō habet
peccatū, sed est materia exercēde virtutis. Ten-
tatio autē carnis interior difficilius vincitur: quia in-
teri⁹ oppugnās, de nostro cōtra nos roboratur. Ho-
mo ergo q̄ sola exteriore tētatione pulsatus cecidit,
tāto grauius plectēd⁹ erat, quanto leuiori impul-
su fuerat prostratus. Et tamē quia aliquā, licet mo-
dicā cadēdi occasionē habuit, idcirco per gratiā iu-
uari potuit adveniā: ut q̄ per aliū ceciderat, p̄ aliū

*Quæ sit exte-
rior ten-
tatio, & à
quo fiat.*

*Quæ sit ten-
tatio interior, & à
quo fiat.*

B b

erige-

erigeretur. Qui ergo incitatore[m] habuit ad malum non iniuste reparatore[m] habuit ad bonum. Diabolus vero, quia sine alicuius tentatione peccauit, per alium ut surgeret iuuari non debuit, nec per se potuit: & ideo irremediabile peccatum eius extitit. Peccatum vero hominis sicut per alium habuit initium, ita per alium non incongrue habuit remedium.

Quare homo, non angelus, sit redemptus.

Præterea angelica natura quoniam non tota perierat, sed ex parte perstiterat, non est redempta: humana vero tota perierat: & ideo non penitus perderetur, ex parte est redempta, ut inde ruina suppleretur angelica. Vnde Aug. in Enchyr. Placuit vniuersitatis creatori & moderatori, ut quoniam non tota multitudo angelorum Deum deserendo perierat, ea quæ perierat in perpetua perditione permaneret: quæ autem cum Deo illa deserente perstiterat, de sua certissime cognita semper felicitate gauderet. At vero creatura rationalis, quæ in hominibus erat, quoniam peccatis atque supplicij tota perierat, ex parte poterat reparari, unde angelicæ societati suppleretur quæ ruina illa minuerat: hoc enim promissum est sanctis, quæ erunt æquales angelis Dei.

Quod non soli viro præceptum fuit datum.

Illud etiam notandum est, quod non soli viro præceptum videtur esse datum, cum ipsa mulier testatur sibi etiam esse mandatum, dicens. Præcepit nobis Deus, &c. Supra tamen legitur, ante factam mulierem Deum dixisse viro: De ligno scientiæ boni & mali non comedas: Non dixit, ne comedatis. Fortè quia facturus erat mulierem de viro, sic præcepit, ut per virum ad mulierem perueniret mandatum: quia mulier quæ subiecta viro fuit, non nisi mediante viro diuinum debuit accipere præceptum. Vnde

1 Cor. 14. 6. Apost. Si quid discere mulieres voluerint domi viros suos interrogent. Si queritur, quomodo loqui poterunt

Cap. 29. in principio.

Matt. 22. 6.

Aug. de Genesi ad litteram 8. libr. ca. 17. in pr.

tuerunt, vel loquentem intelligere, qui non didicerat inter loquentes crescendo vel magisterio? Dicimus, quia Deus eos tales fecerat qui possent loqui, & discere ab aliis si essent.

DE ORIGINE ILLIUS PECCATI.
DISTINCT. XXII.

A *De hominis transgressione.*

Hic videtur diligenter inuestigandum esse quae fuerit origo & radix illius peccati. Quidam putant quandam elationem in animo hominis praecessisse, ex qua diaboli suggestioni consensit. Quod videtur August. innuere super Gen. ita in-
quiens. Non est putandum quod homo deiiceretur, nisi praecessisset in eo quaedam elatio comprimenda: ut per humilitatem peccati sciret, quam falso de se praesumpserit, & quod non bene se habet natura, si a faciente recesserit. Item in eod. Quomodo verba tentatoris crederet mulier, dum se a re bona & utili prohibuisset, nisi inesset eius menti amor ille propriae potestatis, & de se superba praesumptio: quae per tentationem fuerat conuincenda aut perimenda. Denique non contenta suasionem serpentis, aspexit lignum bonum esu, decorum aspectu: nec credens se inde posse mori, forte putauit Deum alicuius causa significationis illa dixisse: ideo manducauit, & dedit viro suo fortassis cum aliqua suasionem, quam scriptura intelligenda reliquit. Vel forte non fuit suaderi necesse, cum eam mortuam esse illo sibi non videret vir. Sicut ergo non est promissus diabolus tentare foeminam, nisi per serpentem: ita nec virum, nisi per foeminam, ut sicut praecipitum Dei per virum venit ad mulierem, ita diaboli tentatio per mulierem transiret ad virum. In muliere vero quae rationalis erat, non est ipse locutus ut in serpente, sed persuasio eius, quamuis instinctu adiuuaret interius, quod per serpentem gerebat exterius. Ex praedictis tentationis modo atque progressus insinuatur

Aug. de Genesi nisi ad literam li. 11. c. 5. in princ. Ibid. paulo inferius.

Aug. lib. 15. dicto c. 22.

Ibid. paulo inferius.